

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος εικοστός.

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρροῦνται ἀπὸ 1. Ἰανουαρίου ἑκάστου. Ἔτους καὶ εἴνα ἰτήσια. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

22 Δεκεμβρίου 1885

ΑΜΑΡΥΛΛΙΣ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Η'.

«Ἐμενα περισσότερο ἀπὸ ἓνα μῆνα μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν καὶ οὔτε ἐσυλλογιζόμενην περὶ ἐπανόδου. Εἶχα κολληθῆναι εἰς τὸ ἐρημητήριόν μου ὅπως τὸ στρεῖδι εἰς τὸν βράχον· δὲν μ' ἔμελε τίποτε διὰ τὸν ἄλλον κόσμον πέραν τῶν συνόρων τοῦ κτήματος τοῦ θεοῦ μου καὶ τοῦ κ. Ἀναστασίου. Ὁ δὲ θεὸς μου κατενθουσιασμένος, διότι ἔβλεπεν ὅτι μοῦ ἤρρεσεν ἡ ἀγροτικὴ ζωὴ καὶ δὲν μοῦ ἔκἀμμεν ὄρεξιν νὰ τὴν ἀφήσω, μοῦ ἔγραφε νὰ μείνω ὅλον τὸ θέρος ἐκεῖ, ἕως νὰ τελειώσῃ ἡ ὄλη συγκομιδὴ τοῦ σίτου καὶ ἀραβοσίτου· καὶ νὰ σοῦ εἰπῶ, ἐνδομύχως δὲν ἀπέκρουα τὴν πρότασιν αὐτὴν.

Ἄχ! τί ὠραία ἡ ἐποχὴ ἐκείνη, καὶ πῶς ἐπέρασεν ἔτσι ὡσάν ὄνειρον! . . .

Οἱ χωρικοὶ εἶχαν ἀρχίσῃ νὰ θερίζουν καὶ τὸ χωριὸ ἔμενε σχεδὸν ἐρημον, διότι, ὅταν πηγαίνουν εἰς τὸν θερισμόν οἱ χωρικοὶ, κλείουν τὰ σπίτια των καὶ παίρνουν μαζί εἰς τὸ χωράφι, ὄχι μόνον τὴν οἰκογένειαν ὅλην, ἀλλὰ καὶ τὰ ζῶα ἀκόμη. Εἶνε ὠραῖον θέαμα ὁ θερισμός, μάλιστα ὅταν θερίζουν χωριατοπούλαις, κουκουλωμέναις ὡσάν χανούμισσαις μὲ ταῖς ἄσπραις μπόλιας των γιὰ νὰ μὴν ταῖς μαυρίσῃ ὁ ἥλιος. Πρέπει νὰ ἰδῆς μὲ τι ἐπιτηθειότητα καὶ χάριν κόπτουν τὰ ξανθὰ στάχυα καὶ πῶς ἀπὸ τὰ χειρόβολα γίνονται τὰ λιμάρια καὶ ἔπειτα τὰ δεμάτια καὶ ἔπειτα τὸ φόρτωμα. . .

Εἶχα μὲν λοιπὸν καθημερινὴν διασκεδάσιν μὲ τὸν θερισμόν. Ἐγυρίζαμεν ἀπὸ χωράφι εἰς χωράφι, πότε εἰς τὸ κτῆμα τοῦ κ. Ἀναστασίου καὶ πότε εἰς τοῦ θεοῦ μου, καὶ οἱ χωρικοὶ ἦσαν κατευχαραστημένοι διὰ τὴν τιμὴν αὐτὴν. Οἱ χωρικοὶ τοῦ θεοῦ μου μάλιστα ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμόν των μοῦ ἔλεγον ἐνιμάνως νὰ γραφῶ δημότης ἐκεῖ καὶ νὰ μὲ κάμουν μίαν ἡμέραν βουλευτὴν! . . . Ἡ Ἀμαρυλλίς, σύμφωνα πρὸς τὸ ὄνομα αὐτό, τὸ ὁποῖον τῆς τιχιράζει περισσότερο ἀπὸ τὸ ἀληθινὸν ὄνομά της, δὲν περιωρίζετο μόνον νὰ βλέπῃ πῶς

θερίζουν, ἀλλ' ἔπαιρνε καὶ τὸ δρέπανον καὶ ἐβοήθει κἄποτε εἰς τὴν ἐργασίαν τοὺς χωρικοὺς. Μίαν ἡμέραν μάλιστα, ἀφοῦ ἐθέρισεν ἀρκετά, ἐδήλωσεν ὅτι ἐννοεῖ νὰ πληρωθῇ διὰ τὸν κόπον της, καὶ χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν ἐστρώθη κατὰ γῆς κάτω ἀπὸ ἓνα πλάτανον καὶ ἔφαγε ὀρεκτικώτατα ἀπὸ τὸ πρόγευμα τῶν θεριστῶν, τὸ ὁποῖον ἦτο—τί νομίζεις;—ψωμί κριθίνον καὶ τυρὶ νωπὸν.

Ἐνα βράδυ, ἐνῶ ἐγυρίζαμεν ἀπὸ θεριστικὴν ἐκδρομὴν, δὲν ἤξυρω πῶς μοῦ ἤλθε καὶ τῆς εἶπα :

— Ἀφοῦ ἐγίνατε τὴν ὥρα σωστὴ θερίστρια δὲν μᾶς λέτε καὶ τὸ τραγοῦδι ἐκεῖνο ;

Ἐνόησεν, ἀλλ' ἔκαμε τάχα πῶς δὲν ἐνόησε :

— Ποιὸ τραγοῦδι; εἶπε.

— Φύσ' ἀγεράκι τῆς αὐγῆς. . .

Μ' ἐκύτταξε ἐπιπληκτικῶς :

— Νὰ μοῦ δώσετε τοὺς στίχους! Ἄ! ἐσεῖς μοῦ τοὺς ἐπήρατε καὶ τοὺς ἔχω χάσῃ τόσον καιρὸν τώρα, ὠραία διάκρισις αὐτὴ!

Ἐπειράχθηκα ὀλίγον διὰ τὸν τρόπον της.

— Μὲ συγχωρεῖτε, εἶπα, δὲν τοὺς ἐπήρα τοὺς στίχους αὐτοὺς, τοὺς εὔρηκα εἰς τὴν Βρισούλαρ, ὅπου θὰ σᾶς εἶχαν πέσῃ. Ἐπειδὴ σᾶς ἤκουσα νὰ τοὺς τραγουδῆτε. . .

— Ἐγώ; ψέμματα! πότε;

— Ἀληθέστατα. . . τὴν ἡμέραν ὅπου σᾶς εἶδα πρώτην φορὰν μὲ τὰ κεράσια εἰς τὰ αὐτῶ καὶ τὰ ρόδα εἰς τὸ κεφάλι.

Ἐκοκκίνησε ὑπερβολικῶς :

— Ὅα ἐθαυμάσατε τὴν ὠραίαν μου φωνήν, τὴν βραχνήν, ἐψιθύρισε.

— Αὐτὴ ἡ μετριοφροσύνη εἶνε πολὺ ἐγωῖστικὴ· φωνὴν δὲν ἔχετε δυνατὴν βέβαια καὶ ἀξιοθαύμαστον, ἀλλὰ τραγουδεῖτε πολὺ γλυκά. Ὅα εἰπῆτε λοιπὸν μίαν φορὰν ἀκόμη τὸ ὠραῖον αὐτὸ τραγοῦδάκι; Σᾶς παρακαλῶ!

— Δὲν ἐνθυμοῦμαι τοὺς στίχους, ὅταν μοῦ τοὺς ἐπιστρέψετε μάλιστα!

— Μὰ ἤθελα νὰ τοὺς ἔχω κ' ἐγώ.

— Ἀντίγραφετέ τους!

— Εἶνε τόσον ὠραῖα γραμμένοι, καὶ ἐγὼ γράφω τόσον ἄσχημα.

— Τότε—ἐδίστασεν ὀλίγον—τότε... κρατήσατε τοὺς ἰδικούς μου καὶ δότε εἰς ἐμὲ τὸ ἀντίγραφον.

— Σὰς εὐχαριστώ! ἡ πρότασίς σας αὐτὴ εἶνε ὁ καλλίτερος συμβιβασμός.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν τῆς ἔδωσα τοὺς στίχους ὅσον τὸ δυνατὸν ὑποφερτότερα ἀντιγεγραμμένους, ἀλλὰ μὲ ὄλην τὴν ὑπόσχασίν της ποτὲ δὲν ἠθέλησε νὰ τοὺς τραγουδήσῃ.

Μόνον μίαν ἐσπέραν, ἐπειδὴ ἐπέμενε πολὺ ὁ πατήρ της ἐπέισθη νὰ μᾶς τραγουδήσῃ ἐν ὠραῖον τραγουδάκι, τὸ ὁποῖον κατόπιν ὁ κ. Ἀναστάσιος μοῦ ὠμολόγησεν ὅτι αὐτὸς εἶχε μεταφράσῃ ἐκ τοῦ γερμανικοῦ. Ὑποθέτω ὅτι καὶ ἡ *Θεριστρια* θὰ ἦτο ἰδικίον του, ἀλλὰ τὸ ἐκρυσπεν ἀπὸ μετριοφροσύνης.

Μὴ μοῦ εἰπῆς ὅτι δὲν θέλεις ν' ἀκούσης τοὺς στίχους τῆς μεταφράσεως; θὰ σοῦ τοὺς εἰπῶ χωρὶς νὰ σ' ἐρωτήσω :

Εἶπ' ἡ δροσιὰ 'ς τὸ δάκρυ γεμάτῃ περιφάνειαι:

— 'Σ τῇ γῆ παραρηγμένο ἢ μοῖρα σ' ἔχει φέρῃ!
Δὲν μοιάζεις σὺ μ' ἐμένα τὴν κόρη τὴν οὐράνιαν,
Τὴν ἀδελφῇ τ' ἀνέμου, τῶν λουλουδιῶν τὸ ταῖρι.

Κ' εἶπε τὸ δάκρυ πάλι:—Γεννέμαι ἀπὸ τὸ πόνον
Καὶ βγαίνω ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τὸ μάτι τὸ κλαμ-
[μένο...]

'Ἐσὺ ἀπ' τὰ οὐράνια 'ς τῇ γῆ σταλάζεις μόνο—
'Ἐγὼ ἀπ' τῇ γῆ ἔδῳ κάτω 'ς τὸν οὐρανὸ πηγαίνω!

Δὲν εἶν' εὐμορφὸ καὶ συγκινητικόν; Καὶ ποῦ νὰ τὸ ἄκουες, ὅταν τὸ ἐτραγουδοῦσε Ἐκείνη!...

Ἄλλος τρόπος συνεννοήσεως χαριστάτης μεταξὺ μας ἤρχισαν νὰ γίνωνται τὰ βιβλία. Τῆς εἶπα κάποτε ὅτι εὐρῆκα εἰς ἓν βιβλίον ἀπαράλλακτον τὸν χαρακτῆρά της :

— Νὰ μοῦ τὸ δώσετε καὶ ἐμένα νὰ τὸ διαβάσω, εἶπε μὲ τὴν γυναικείαν περιέργειαν, τὴν ὁποῖαν ἐδυνάμωνεν ἀκόμη περισσότερο ἡ μανία ἣν ἔχομεν ὅλοι ν' ἀνευρίσκωμεν τὸν ἑαυτὸν μας ὑπὸ τὰ φανταστικά πρόσωπα τῶν μυθιστορημάτων.

— Εἶνε μερικὰ μέρη, ποῦ νομίζει κανεὶς ὅτι ἐγράφησαν διὰ σᾶς ἐπίτηδες.

— Νὰ μοῦ τὰ σημειώσετε μὲ μιὰ νυχιά εἰς τὸ περιθώριον αὐριον τὸ προσμένον τὸ βιβλίον.

Ὁ κ. Ἀναστάσιος δὲν ἤκουσε τίποτε ἀπὸ τὴν συνουσίαν αὐτὴν ἢ ὁποῖα ἔγινεν εἰς τὸν κῆπον. Τὴν ἄλλην ἡμέραν μ' ἐπρόσμενον ἀνυπομόνως διὰ νὰ τῆς φέρω τὸ βιβλίον. Ἐκτὸς τινων, τὰ ὁποῖα πράγματι ἐφηρμόζοντο εἰς τὸν χαρακτῆρά της, εἶχα σημειώσῃ καὶ πολλὰ διὰ νὰ τὴν πειράξω μόνον. τῆς ἀπέδίδα ἑλαττώματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχει. Ἐσημείωσα ἀκόμη καὶ μερικὰς ιδέας ὠραίας τοῦ συγγραφῆως, αἱ ὁποῖαι εἶχαν σχέσιν μὲ ἡμᾶς καὶ τινὰς ὑπαινιγμούς αἰσθημάτων.

Ὅταν μὲ εἶδε πάλιν ἡ Ἀμαρυλλὶς μοῦ εἶπε μὲ ὕφος προσποιημένης ἀδιαφορίας :

— Τὸ βιβλίον ποῦ μοῦ ἐδῶκατε εἶνε ἀηθία. τὸ ἐδιάβασα ὅλον χθὲς τὴν νύκτα. Τὰ περισσό-

τερα ποῦ ἔχετε σημειώσῃ δὲν τὰ ἐνόησα, οὔτε μοῦ ταιριάζουν ἐκτὸς ὀλίγων.

— Ὅλα αὐτὰ τὰ ἐπρόσμενα πῶς θὰ μοῦ τὰ εἰπῆτε; θὰ ἐπεθύμουν ὅμως νὰ μάθω ποῖα εἶνε αὐτὰ ποῦ σᾶς ταιριάζουν.

Μετὰ δύο ἡμέρας, ὅταν ἔφυγα τὸ βράδυ, μοῦ ἔδωκε τὸ βιβλίον. Ποτὲ μεσαιωνοδίφης δὲν ἀνοίξει καὶ δὲν ἐξήτασε μὲ περισσότερην προσοχὴν πολῦτιμον χειρόγραφον βιβλιοθήκης. Ἐπέρασα ὦραν ὀλόκληρον εἰς τὴν μελέτην τῶν παρενθέσεων, τῶν ἐρωτηματικῶν, τῶν θαυμαστικῶν, τὰ ὁποῖα ἡ μικρὰ της χεὶρ εἶχε χαράξῃ μὲ τὸ μολυβδοκόνδυλον. Ἐπροσπάθουν νὰ ψυχολογήσω ἐπὶ τῆς σημασίας αὐτῶν, ἐπὶ τῶν σκέψεων καὶ τῶν αἰσθημάτων, τὰ ὁποῖα τὴν ἔκαμον νὰ χαράξῃ ἕκαστον σημεῖον, καὶ ἐκοιμήθην ἀναπνέων τὴν γλυκεῖαν εὐωδίαν βιολέττας, τὴν ἀγαπημένην της αὐτὴν μυρωδιάν, τὴν ὁποῖαν ἀνέδιδε τὸ βιβλίον ὑπὸ τὸ προσκέφαλόν μου. Μετὰ τοῦτο τῆς ἔδωκα καὶ ἄλλα βιβλία καὶ ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς συνεννοήσεως ἐξηκολούθησε. Ἄν κυττάξῃς τὰ βιβλία μου θὰ εὔρης πολλὰ ἀφανισμένα ἀπὸ τὸ μολυβδοκόνδυλόν της.

Ὅσον γελοῖον καὶ ἂν σοῦ φαίνεται αὐτὸ, ἐγὼ σοῦ ὁμολογῶ ὅτι μὲ ἀπησχόλει εὐχαρίστως. Πρῶτον μοῦ ἤρεσε, διότι ὁ πατήρ δὲν ἤξευρε τίποτε καὶ εἶχε τὸ θέλημα τοῦ μυστηρίου, δεύτερον διότι μοῦ ἐφαίνετο ὠραῖον ὅτι συνητῶντο αἱ σκέψεις μας—ἴσως ἴσως τὰ αἰσθημάτα μας—εἰς τὰ διάστιχα τρυφεροῦ ποιήματος, ἢ θελκτικῆς διηγήσεως τελευταῖον, διότι ἐδοκίμαζα καὶ ἐξετιμῶν καθ' ἡμέραν περισσότερον διὰ τοῦ τρόπου τούτου τὴν εὐγένειαν τῶν αἰσθημάτων, τὴν ὀξύτητα τοῦ πνεύματος καὶ τὴν ἐν γένει ἀνάπτυξιν ἐκείνης.

Ἐνόησα ὅμως ὅτι ἦτο κάπως ριψοκίνδυνον τοῦτο, ὅταν μίαν πρωίαν μετὰ παρατεταμένην σιωπὴν ἡ Ἀμαρυλλὶς μοῦ εἶπεν ὡς ἀποτέλεσμα μακρᾶς σκέψεως :

— Ξεύρετε ὅτι πολλὰ ἀπ' ἐκεῖνα ποῦ εἶχατε σημειώσῃ εἰς τὰ βιβλία σας εἶνε αἰνίγματα καί... θέλω νὰ μοῦ τὰ ἐξηγήσετε.

Νὰ τῆς τὰ ἐξηγήσω; ἢ λοιπὸν δὲν ἐννοοῦσε, δὲν ἐμάντευε τί ἐκρύπτετο μέσα εἰς αὐτὰ, καὶ ἂν δὲν ἐμάντευε θὰ εἰπῆ ὅτι δὲν εἶχεν ἐνόησῃ τὸ αἶσθημα, τὸ ὁποῖον μ' ἐνέπνεε—καὶ αὐτὸ ἦτο ἀδύνατον—ἢ τὰ ἐμάντευεν ὅλα καὶ ἐπίτηδες ἤθελε νὰ καταστήσῃ δύσκολον τὴν θέσιν μου ἀπέναντί της μὲ τὰς ἐξηγήσεις, τὰς ὁποῖας προεκάλει.

Ἡ ἀφέλειά της ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἶχε μεταβληθῆ εἰς πονηρίαν. Διὰ μίαν στιγμὴν μοῦ ἦλθεν ἡ ιδέα νὰ ρίψω τὸν κύβον. Ἐπὶ τέλους, εἶπα, ὅλα αὐτὰ εἶνε σημεῖα συμπαθείας φανερᾶς πρὸς ἐμέ, ἂν δὲν εἶνε ἀποδείξεις ὑψίστης φιλαρεσκείας. Καὶ τότε ἐνθυμούμην χιλίας περιστάσεις

κατὰ τὸ διάστημα τῶν σχέσεών μας, τὰς ὁποίας ἄλλοι βεβαίως θὰ ἐξήγουν ὡς τεκμήρια ἀγάπης ἐκ μέρους τῆς. Ἀλλὰ τὸ δῦσπιστον λογικόν μου ἐξεγείρετο κατὰ τῆς εὐπίστου καρδίας, καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ ὅποια δι' ὀλίγον μ' ἐβαυκάλων μὲ ὄνειρα καὶ ἐλπίδας, ἐσκορπίζοντο εἰς στάκτην καὶ ἐξηγοῦντο ἐν πρὸς ἐν ὡς ἀπλαῖ συμπτώσεις ἢ παρεξηγήσεις ἢ ἀνοησίαι μου . . .

Ἐν τούτοις ἐκείνη ἐπέμενε εἰς τὰς ἐξηγήσεις ὅπως ὠνόμαζεν αὐτάς. Ἐίχε μάλιστα τὴν ὑπομνήν ν' ἀντιγράψῃ ἀπὸ ὅλα τὰ βιβλία τὰ μᾶλλον ἄξια προσοχῆς ἐκ τῶν σημειωμένων, καὶ ὅταν ἐπροφασίσθην ὅτι δὲν ἐνθυμούμην πλέον τί εἶχα σημείωσῃ, μοῦ ἔδωκε τὸ μικρὸν καλλιγραφημένον τετραδίδιον τῆς, διὰ νὰ τῆς τὸ ἀποδώσω μὲ τὰς ἐξηγήσεις μου.

Δὲν ἤξεύρω πῶς τὴν νύκτα ἐκείνην εἰς μίαν στιγμὴν μεθυσμένος ἀπὸ τὴν εὐωδίαν τῶν χειρογράφων τῆς, ἐπῆρα καὶ ἔγραψα τὰς ἐξηγήσεις τὰς ὁποίας ἐξήτει. Καὶ τί ἄλλο ἤμποροῦσαν νὰ εἶνε αἱ ἐξηγήσεις αὐταὶ παρὰ πλήρης ἐξομολογήσεις τῶν αἰσθημάτων μου; Ἐνθυμούμαι πῶς ἤρχιζα :

«Θέλετε ἐξηγήσεις; Διατι δὲν σὰς ἀρέσκει νὰ πλάττετε, νὰ ὑποθέτετε, νὰ μαντεύετε, ἀλλ' ἐπιζητεῖτε πλήρη τὴν ἀποκάλυψιν; Διατι προτιμάτε τῆς γλυκειᾶς καὶ σκιερᾶς ὥρας τοῦ λυκαυγοῦς τὴν θερμὴν, τὴν πνιγηρὰν μεσημβρίαν; Εἶνε συνήθως τόσῳ καυστικὸς τῆς ἀληθείας ὁ ἥλιος, διατι δὲν ἀποφεύγετε τὰς ἀκτῖνάς του; Ἄλλως τε τί θέλετε νὰ σὰς ἐξηγήσω;»

Καὶ ἤρχιζα κατόπιν νὰ ἐκτυλίσω ὅλον τὸ μεγαλεῖον τοῦ αἰσθήματος, τὸ ὅποιον μ' ἐνέπνευσε, ἀνάλογον πρὸς τὸ μεγαλεῖον τῆς φύσεως ἧτις μᾶς περιέβαλλε. Δὲν εἶχα οὔτε ἀξιώσεις, οὔτε παρακλήσεις καὶ ἰκεσίας, ἐκράτου μὲχρι τέλους ὑψηλοφροσύνην αὐτὸ εἶνε ἡ ἀλήθεια. Ἐλεγα μόνον ὅτι ἀπόφασιν εἶχα νὰ φύγω διὰ νὰ τῆς ἀποδώσω τὴν γαλήνην, τὴν ὅποιαν ἤλθα νὰ ταράξω ἐπὶ στιγμὴν, ὅπως ὁ λίθος ὁ ριπτόμενος εἰς τὰ νερὰ ἡρεμούσης θαλάσσης—εἶχα βλέψεις καὶ εἰκόνας!

Ὁ ἐπίλογος μου ἦτο αὐτός :

«Μίαν τελευταίαν παρακλήσιν σὰς ἀποτείνω : ἂν εἴσθε πλέον εὐμενὴς πρὸς ἐμέ, παρ' ὅσον νομίζω, κρύψατε τὴν εὐμενείαν σας, προσποιηθῆτε ἀδιαφορίαν, μὴ κλονήσητε τὴν ἀπόφασίν μου διὰ τῆς ἀγαθότητός σας—ἴσως θὰ μετανοήσωμεν καὶ οἱ δύο κατόπιν. Ἄλλ' ἂν πάλιν εἴσθε ψυχρὰ καὶ υπερήφανος καὶ ἂν αἱ ἐξομολογήσεις αὐτὰ πληγώσωσι κατὰ τι τὴν ἀξιοπρέπειάν σας, καὶ ἂν μὲ κατακρίνετε καὶ μὲ καταδικάσετε ἐνδομύχως ἐπὶ τῇ τόλμῃ—ὦ! χάριν! μὴ ἀποδείξετε τοῦτο πρὸς ἐμέ, ὑπομείνατε, προσποιηθῆτε τὸνλάχιστον ἀδιαφορίαν, μὴ φαρμακεύσετε τὰς ὀλίγας ἡμέρας, τὰς ὁποίας θὰ διέλθω ἀκόμη πλησίον σας. Εἰς Σὰς κληρονομεῖ ἡ καρδιά μου ὅλην

τὴν εὐτυχίαν ἧς ἀποστερεῖται. Εἰς Σὰς ὀφείλει τὴν λατρείαν τῆς φύσεως, ἣν ἠγάποι ἄχρι τοῦδε, εἰς σὰς ὀφείλει τὴν ἀγάπην τῆς εἰρήνης, τῆς ἀθροῦβου καὶ γαληνιαίας ζωῆς, εἰς Σὰς ὀφείλει ὅλα τὰ αἰσθητάματα ἅτινα βλαστάνουσιν ἐκ τούτων: τὴν τιμὴν, τὴν ἀρετὴν, τὴν υπερηφάνειαν, τὸς φρουροὺς ἐν τῷ ἀγῶνι τοῦ κοινωνικοῦ βίου. Ἐκεῖ, ὅθεν διῆλθε ἡ μορφή σας, ἐκεῖ, ὅθεν διῆλθε τὸ ἄρωμα τῆς ἀγάπης σας, οὐδὲν αἰσθημ' ἀνάξιον θὰ εἰσχωρήσῃ πλέον.—Εἴθε νὰ διέλθῃτε μακρὰν μου τόσα ἔτη εὐτυχίας, ὅσας στιγμὰς εὐτυχίας διῆλθον ἐγὼ πλησίον σας.»

Ἀπεφάσισα ὀριστικῶς νὰ δώσω τὴν ἔγγραφον αὐτὴν ἐξομολόγησιν. Ἡ ἀμφιβολία εἶχε βέβαια τὰ θέλητρά τῆς, ἀλλ' ἐπὶ τέλους γίνεται ἀληθινὸν μαρτύριον. Ἐπρεπε νὰ καθαρισθῆ ἡ θέσις μου, ἡ ὅποια μοῦ ἐφαίνετο καὶ κἄπως γελοία ἐπὶ τέλους. Ἀλλὰ τὴν ὥραν, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ τῆς δώσω τὸ περίφημον χαρτί μὲ τὸ τετραδίδιον τῆς ἐξαφνα μετενόησα. Ἐσκέφθην ὅτι ἦτο ἀνάξιον ἐμοῦ, πρόστυχον, ὅτι δὲ ἀντὶ νὰ καθάρισῃ τὴν θέσιν μου τὴν ἔκαμνεν ἀκόμη δυσκολωτέραν. Ἐκείνη ἐπέμεινε παρακαλοῦσα καὶ προστάττουσα ἐναλλάξ, ἀλλ' ἐγὼ ἔμεινα ἄκαμπτος, ὥστ' ἐπὶ τέλους ὠργισμένη μου εἶπε :

— Πολὺ καλὰ, λυποῦμαι μόνον ὅτι ἐταπεινώθηκα τόσον, ὥστε νὰ σὰς παρακαλέσω, ἐνῶ ποτέ μου δὲν παρεκάλεσα ἄνθρωπον.

Αὐτὰ ἔγειναν νύκτα εἰς τὸν ἐξώστην, ἐνῶ ὁ πατήρ τῆς φοβούμενος τὸ νυκτερινὸν ψῆχος ἐκάθητο μέσα. Ἄμα μοῦ εἶπε ξηρὰ ξηρὰ τὰ τελευταῖα λόγια ἐμβῆκε κ' ἐκάθησε κοντὰ του καὶ μετ' ὀλίγον χωρὶς νὰ με χαιρετίσῃ ἐπῆγε κ' ἐκοιμήθη.

Ὅταν ἐπέστρεψα εἰς τὸ δωμάτιόν μου, πρὸς ἀποφυγὴν παντός πειρασμοῦ ἔσχισα τὸ χαρτί. Ἦμην τόσον εὐχαριστημένος διότι ὁ λογισμὸς ἐνίκησε τὸ αἶσθημα, ὥστε δὲν ἐσυλλογίσθην τὸ κἄκιωμα τῆς Ἀμαρυλλίδος· εἶχα ἄλλως τε συνειθίσῃ πλέον εἰς αὐτά. Τὰ μετὰ ταῦτα δὲ μ' ἔπεισαν ὅτι πολὺ καλὰ ἔκαμα καὶ δὲν ἔδωσα τὴν γελόλιαν ἐκείνην ἐγκυκλίον. Ὑστερ' ἀπὸ τρεῖς, τέσσαρας ἡμέρας ἐπῆλθεν ἡ καταστροφὴ ὅλων μου τῶν ὀνείρων καὶ τῶν ἐλπίδων, διότι χωρὶς νὰ τὸ ἐνοήσω αἱ ἐλπίδες εἶχαν φυτρώσῃ πυκναὶ εἰς τὴν καρδίαν μου.—Αἱ ἐλπίδες, βλέπεις, εἶνε φυτὰ τὰ ὅποια φυτρώνουν χωρὶς νὰ τὰ σπείρῃ κανεὶς.

Θ'.

Τὴν Κυριακὴν εἶχε προσκεκλημένους ὁ κ. Ἀναστάσιος τὸν ἔπαρχον καὶ τὸν εἰρηνοδίκην· ἐπρόκειτο νὰ ἔλθουν ἀπὸ τὸ πρῶν καὶ νὰ περάσουν τὴν ἡμέραν ὅλην εἰς τὸ κτήμα του, τὸ ὅποιον εἶχαν τόσῃ ἐπιθυμίαν νὰ ἰδοῦν.

Ἐπήγα πρῶτ' πρῶτ' εἰς τοῦ γείτονός μου, καθὼς μὲ εἶχε παρακαλέσει, διὰ νὰ κάμωμεν ἕνα περίπατον ἕως τὰ σύνορα τοῦ κτήματός του καὶ νὰ ὑποδεχθῶμεν ἐκεῖ τοὺς ξένους, τοὺς ὁποίους ἐπρόσμενε.

Τὸν εὐρήκα μόνον εἰς τὸν κήπον. Δὲν ἐρώτησα περὶ ἐκείνης· ὑπέθετα πολὺ φυσικὰ ὅτι δὲν θὰ ἤρχετο μαζί μας. Καθ' ὁδὸν ὁμῶς ὁ σύντροφός μου μοῦ εἶπε:

— Τί ὠρῖα αὐγὴ ἢ σημερινή· μοσχοβολοῦν τὰ πεῦκα λουτμένα ἀπὸ τὴν θροσιά... κῆμα ποῦ δὲν ἤμπορεσε νὰ ἔλθῃ μαζί καὶ ἡ κόρη μου!...

Ἐπέθεσα ὅτι θὰ εὐρήκει κάμειαν πρόφατιν νὰ μὴν ἔλθῃ διὰ νὰ μοῦ κάμῃ πάλιν τὴν θυμωμένην:

— Μήπως εἶνε κακοδιάθετη; ἠρώτησα.

— Τί; δὲν ἔξέυρετε πῶς ἡ Λέλα ἢ μικρούλα εἶνε ἄρρωστη, πῶς τὴν νύκτα ἦτον ἄσχημα καὶ ἐξενύκτισεν ἐκεῖ;

Ἡ Λέλα εἶνε ἡ μικροτέρα κόρη τοῦ ἐπιστάτου του, τεσσάρων ἐτῶν ἄγγελαι· τὸ ἔχει βαπτίση ἢ Ἀμαρυλλίς καὶ τοῦ ἔδωκε τὸ ὄνομα τῆς ἀδελφῆς τῆς Ἐλένης. Δὲν ἀγαπῶ πολὺ τὰ παιδιά, ἀλλὰ πρὸς αὐτὸ τὸ παιδί εἶχα—κ' ἔχω ἀκόμη—ἐκτακτον ἀγάπην. Ἐκτὸς ὅτι ἔχει φυσιογνωμίαν τόσον εὐγενῆ: ξανθό, ῥοδοκόκκινον, μὲ γλυκὰ καστανὰ ματάκια, ποῦ νομίζεις πῶς ἐγεννήθηκε ὄχι ἀπὸ χωρικούς, ἀλλὰ πολὺ ἀνωτέρως τάξεως γονεῖς, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀγάπη μὲ τὴν ὁποίαν τὸ περιβάλλει ἢ Ἀμαρυλλίς θαρρῶ πῶς τὸ κάμνει ἀκόμη συμπαθητικώτερον—εἰς ἐμὲ τοῦλάχιστον. Δὲν τὸ ἀγαπᾷ· τὸ λατρεῖ. Αὐτὴ τὸ ἐνδύει, αὐτὴ τὸ φροντίζει εἰς πολλὰ ἄλλα ἀκόμη ὅσ' ἀληθινὴ μητέρα. Ἐννοεῖς βέβαια πόσον τὴν ἀγαπᾷ κ' ἐκεῖνο! Ὅταν δὲν θέλῃ νὰ κάμῃ τίποτε, μόνον μὲ τὸ ὄνομά της πείθεται, καὶ ἂν τὸ ἐρωτήσης ποῖον ἀγαπᾷ, θὰ εἰπῇ πρῶτην ἐκείνην καὶ ἔπειτα τὴν μητέρα του, καὶ τὸν πατέρα του. Ἄς μὴ τὸ κρύπτω, πρὸ πάντων ἡ ἰδέα ὅτι τὸ ἀγαπᾷ ἐκείνη τὸ παιδί αὐτὸ μ' ἔκαμε νὰ τὸ ἀγαπήσω. Ἐνομίζω ὅτι μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἡ ἀγάπη της καὶ ἡ ἀγάπη μου συνενωμένοι ἐπάνω εἰς τὸ ἄθῶον αὐτὸ πλάσμα ἔσμιγαν καὶ ἔκαμναν μίαν μόνον ἀγάπην ἀγνήν, ὅπως αὐτό. Πολλαῖς φορὰς ὅταν, ἐνῶ τὸ κρατοῦσεν εἰς τὴν ἀγκαλιά της τῆς ἔφυγε καὶ ἤρχετο εἰς ἐμένα, μοῦ ἐφαίνετο ὡσάν νὰ μοῦ ἔφερε κάτι τι, ἕνα κομματάκι ἀγάπης, καὶ τὸ ἔσφιγγα ἔς τὴν καρδιά μου καὶ μὲ τὰ χεῖλη μου ἐμάζευα ἀπὸ τὰ μαγουλάκια του, ἀπὸ τὰ μάτια του, ἀπὸ τὸ στόμα του, ὅλα τὰ φιλιὰ ποῦ τοῦ εἶχε δώσει πρὸ ὀλίγου ἐκείνη!

Αὐτὸ τὸ παιδί λοιπὸν ἦτον ἄρρωστον καὶ εἶχε κάμῃ τὴν Ἀμαρυλλίδα νὰ ἀγρυπνίση κοντὰ του! Ἡ εἰδησις τοῦ κ. Ἀναστασίου μὲ ἀνησύχησε, δὲν ἔβλεπα τὴν ὥραν πότε νὰ ἐπιστρέψωμεν διὰ νὰ ὑπάγω νὰ τὸ ἰδῶ.

Οἱ ἀναμενόμενοι δυστυχῶς μᾶς ἔκαμναν ἀρκετὴν ὥραν νὰ μείνωμεν καπνίζοντες καὶ συνομιλοῦντες μετὰ τοῦ γειτονός μου κάτω ἀπὸ μίαν κουκουναριάν. Τέλος πάντων ἐπρόβαλαν μέσα ἀπὸ τὸ δάσος... Δὲν ἤμπορῶ νὰ μὴ σοῦ τοὺς περιγράψω μὲ δύο λόγια: Ὁ ἐπαρχος Κεραμίας ἐκ Μάνης εἶνε ὑψηλὸς καὶ εὐρωστος, πενήντα ἐτῶν ἄνθρωπος μὲ φυσιογνωμίαν συνηθισμένην, ἀγαθὴν καὶ προσηνεστάτην. Τὸν ἀδικεῖ ὁμῶς τὸν εὐλογημένον ἢ μανίαν τὴν ὁποίαν ἔχει νὰ κομψεύεται σύμφωνα τάχα μὲ τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ ὑψηλοῦ ἀξιώματός του. Φαντάσου ὅτι μᾶς ἦλθε μὲ ὑψηλὸν καπέλλον τῆς ἐποχῆς τοῦ Συνατάγματος, μὲ βεδιγκόταν ἄλλοτε μαύρην, μὲ πανταλόνι κίτρινον ἀνοικτόν, γυαλιὰ καπνισμένα, λαίμοδέτην πράσινον ὡσάν γουστερίτσα καὶ γάντια βυσσινιά... μάλλινα, ὁ χριστιανὸς μὲς τὸ καλοκαῖρ! Ὁ εἰρηνοδίκης πάλιν Μανωλάκης νησιώτης εἶνε τὸ ἀντίθετον: κυνικὸς φιλόσοφος μ' ἕνα καπέλλον ψάθινον τῶν τριάντα λεπτῶν, χωρὶς λαίμοδέτην μὲ φορέματα καννάβινα καὶ μὲ σαρούχια· εἶνε κοντός, ἰσχνός καὶ ἡ φυσιογνωμία του εἶνε φυσιογνωμία Ἰσραηλίου.

Ὁ κ. ἐπαρχος ἦτο ἔφιππος, ἀλλ' ὁ νομομαθὴς συνοδοιπόρος του ἠκολούθει ἐπὶ ὄνου πλαγίως καθήμενος. Μετὰ τοὺς συνήθεις χαιρετισμούς αὐτοὶ μὲν ἐβράδυνον τὸ βῆμα ὀλίγον, ἡμεῖς δὲ ἠκολούθησαμεν πεζῇ καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὸ σπίτι. Μετ' ὀλίγον κατῴρθωσα νὰ ἐκφύγῃ τέλος πάντων, κ' ἐπήγα εἰς τὸ σπίτι τοῦ ἐπιστάτου, τὸ ὁποῖον εἶνε κοντὰ εἰς τὸ σπίτι τοῦ ἰδιοκτῆτου. Τὸ σπίτι εἶνε χαμηλόν, ἰσόγειον, ὀλίγον καλλίτερον ἀπὸ τὰ ἄλλα χωριατόσπιτα. Ἐσπρωξα σιγὰ τὴν κλεισμένην θύραν καὶ ἐμβῆκα. Ἐννοεῖς ὅτι δὲν ἔχει οὔτε προθαλάμους, οὔτε περάσματα· ἀπὸ τὸν δρόμον εὐρίσκεται κανεὶς εὐθὺς εἰς τὸ μονάκριβον δωμάτιον, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει δι' ὅλα.

Τὸ πρῶτον πρᾶγμα εἰς τὸ ὁποῖον προσήλωσα τὰ μάτια μου, ἄμα ἐμβῆκα ἐλαφρὰ, ἦτον ἐκείνη. Ἐκάθητο εἰς ἕνα χαμηλὸν ξύλινον σκαμνὶ καὶ ἐκρατοῦσε τὸ παιδί καιμισμένον εἰς τὰ γόνατά της. Ἦτον ἀκτένιστη, ξαγρυπνισμένη, τὰ μάτια της μαλιστὰ ἦσαν τόσον κόκκινα, ὥστε ἐφαίνετο ὅτι εἶχε κλαύση. Ποτὲ ἢ μορφὴ της δὲν μοῦ ἐφάνη ὠραιοτέρα. Τώρα χωρὶς κανένα στολισμὸν, χωρὶς καμμίαν χάριν, τώρα ὅταν εἶχε καταθέσῃ ὅλα τὰ ὄπλα τῶν θεληγῆτρων της, κάτω ἀπὸ τὴν μαύρην ἐκείνην ὀροφήν, ἀνέμεσα εἰς τὰ βάνουσα σκευῆ, τὰ ὁποῖα ἦσαν τριγύρω της, μὲ τὸ ἄρρωστον παιδί εἰς τὴν ἀγκαλιά, τώρα ἡ ὠραιότης τῆς ψυχῆς ἐξεχύνετο ἐλευθέρα καὶ περιέβαλλε τὴν κεφαλὴν της μὲ τὴν χρυσὴν ἐκείνην στεφάνην, μὲ τὴν ὁποίαν ζωγραφίζουσι τὰς κεφαλὰς τῶν ἀγγέλων.

Μὲ ὑπεδέχθη μὲ γλυκὴν μειδιᾶμα, ὡς νὰ εὐχαριστήθη, διότι ἦλθα κ' ἐγὼ νὰ ἰδῶ τί κάμνε

τὸ ἀγαπημένον της. Ἐρώτησα πῶς εἶνε.

— Τώρα εἶνε καλλίτερα, ἤσυχον τὴν νύκτα ὅμως ἦτον πολὺ βαρειά, εἶχε πυρετὸν φοβερόν καὶ παρκαμιλοῦσε. Τὸ καυμένο! νὰ ξεύρατε πῶς σὰς ἀγαπᾷ; Εἰς τὰ παρκαμιλητά του ἔλεγε συχνὰ τὸ ὄνομά σας.

— Καὶ ἡ μητέρα του ποῦ εἶνε;

— Ἐπῆγε εἰς τὴν βρύσιν μιὰ στιγμή. Ἄμα ἔλθῃ θὰ τῆς τὸ ἀφήσω καὶ θὰ πάγω νὰ ἐνδυσθῶ. Ἐχομεν καὶ ἀνθρώπους σήμερα, καὶ δὲν ἔχω καθέλου ὄρεξιν. . . ἀλλὰ τί νὰ κάμω; Δὲν ἐκλείσα μάτι ὅλην τὴν νύκτα.

Τὸ παιδί ἔξαφνα ἐπαράχθη καὶ τὰ χεῖλη του τὰ κοιμισμένα ἐψιθύρισαν δύο λόγια: τὸ ὄνομά της καὶ τ' ὄνομά μου. Ἔτσι μαζί τὰ δύο ζευγαρωμένα εἰς τὸ στόμα του δὲν ἤξεύρω πῶς μοῦ ἐφάνηκαν ὡσάν χρησμός, προφητεία τὴν ὥραν ἐκείνην καὶ ἀνετρίχισα. . . Ἡ Ἄμαρυλλίς ἐσκυψε καὶ ἤγγισε τὰ χεῖλη της εἰς τὸ μέτωπόν του:

— Ὁ πυρετὸς ὀλιγοστεύει, εἶπε σιγαλά, ἀν πέσῃ ἀργότερα νὰ τοῦ δώσωμεν κινίνον.

Ἡ ὄψα ἦνοιξε καὶ ἤλθεν ἡ μητέρα του λυπημένη, ἀγρυπνισμένη καὶ ἐκείνη, ἀλλ' ὄχι περισσότερο ἀπὸ τὴν Ἄμαρυλλίδα. Αἱ δύο γυναῖκες ἔβαλαν ἑλκρὰ τὸ παιδί εἰς τὴν μονόζυλον σκαλιστὴν σκάφην, ἡ ὁποία χρησιμεύει ἀντὶ λίκνου εἰς τοὺς χωρικοὺς, καὶ ἡ μητέρα ἄρχισε νὰ τὴν κινή διὰ τοῦ γυμνοῦ ποδὸς ἡμεῖς δ' ἐξήλθομεν.

— Δὲν ἠμπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε, μοῦ εἶπε, τί ἀνησυχίαν ἐπέρασα ἀπόψε μοῦ ἐφαίνετο ἀτελείωτη ἡ νύκτα, μιὰ στιγμή μάλιστα ἐνόμισα πῶς θὰ ξεψυχήσῃ τὸ παιδί εἰς τὴν ἀγκαλιάν μου. Καὶ δύο δάκρυα ὡσάν διαμαντάκια ἀνέβηκαν εἰς τὰ μάτια της.

— Ὁ φόβος σας ἦτον ἄδικος, εἶπα μὲ φωνὴν συγκεκνημένην, ἐν ὅσῳ τὸ ἐκρατούσατε εἰς τὸ παιδί δὲν εἶχε φόβον ν' ἀποθάνῃ.

— Μπᾶ, εἶπε μειδιῶσα, πῶς σας ἤλθεν αὐτὴ ἡ ἰδέα;

— Δὲν εἶνε ἰδική μου ἰδέα δυστυχῶς, εἶνε τοῦ ποιητοῦ ἐκείνου, ὁ ὁποῖος εἶπε:

Μὴν κλαῖς, μάννα καλότυχῃ, μὴ σκύφτης λυπημένη,
Καὶ τὸ παιδί σου τάρωτο θὰ ζήσῃ—δὲν πεθαίνει!
Γιατὶ καὶ ἂν ἐρθῇ ὁ ἄγγελος δὲν θὰ σ' τὸ πάρῃ, ὄχι,
Σὺν δὴ πῶς ἄλλος ἄγγελος 'ς τὴν ἀγκαλιά του τῶχει.

— Τί εὐμορφοὶ στίχοι! νὰ μοῦ τοὺς πῆτε, διὰ νὰ τοὺς γράψω κάποτε.

Ἐκείνη ἐπῆγε νὰ ἐνδυσθῇ καὶ ἐγὼ ἐπῆγα νὰ εὔρω τὸν κ. Ἀναστάσιον καὶ τοὺς ξένους του. Εἶχαν ἀρχίσῃ ζωρὰν συζήτησιν ἐπὶ φιλοσοφικῶν θεμάτων, φαίνεται, διότι ἀκριβῶς τὴν ὥραν ἐκείνην ὁ εἰρηνοδικὸς ἐδημηγόρει:

— Ἡ σῆψις παράγει τὴν ζωήν· ὁ σπόρος τοῦ σίτου σῆπεται εἰς τὸ χῶμα εἰς ὠρισμένον βαθμὸν διὰ νὰ βλαστήσῃ. Καὶ ἄλλο παράδειγμα ἐκ τοῦ ζωικοῦ βασιλείου· τὸ τυρὶ ὅταν χαλάσῃ πα-

ράγει πλῆθος σκωλήκων, πλῆθος ζωντανῶν ὄντων, καὶ τὰ λιμνάζοντα ὕδατα γεννοῦν κώωπας καὶ ἀκόμη περισσότερον βατράχους.

Δὲν ἔλαβα μέρος εἰς τὴν συζήτησιν, ἐννοεῖται, καὶ οὔτε ἤκουα ἀν' ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια μου εἶχα τὴν εἰκόνα τῆς Ἄμαρυλλίδος ἐντελῶς διὰφορον καὶ πολὺ ὠραιότεραν παρὰ πρὶν!

Εὐτυχῶς τὸ παιδί ἔγεινε καλὸν, καὶ ἡ ἡμέρα δὲν ἐπέρασεν ἄσχημα, ὅταν προσετέθη καὶ ἐκείνη εἰς τὸν κύκλον μας. Τὸ δὲ βράδυ οἱ φιλοξενούμενοι ὑπάλληλοι ἔφυγαν κελθοβρεμμένοι καὶ καλοποτισμένοι ἀπὸ τὸν ὀρνιθῶνα καὶ τὴν οἶνα ποθήκην τοῦ ἰδοκτῆτου.

[Ἔπετα τὸ τέλος.]

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΥΠΟΔΟΥΛΟΥ ΕΛΛΗΝΟΣ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

Ἀπερίγραπτος εἶναι ἡ συγκίνησις τῶν ὑπὸ δουλείαν ἀδελφῶν ἡμῶν, ἀφ' ἧς στιγμῆς ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς διετάχθη νὰ βαδίσῃ εἰς τὰ σύνορα. Πόσας κρυφὰς ἐλπίδας ἀνεβίβασεν ἀπὸ τοῦ βῆθους τῆς ἀναταρχηθείσης καρδίας των εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὸ ἄκουσμα τοῦτο! Χιλιάδες ὑπάρξεων ἀνκμύνουν μὲ λαχτάρων ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν τὸ εὐάγγελον πυροβόλημα, ὅπερ φονεῖον τὸν πρῶτον ἐχθρὸν θὰ διαρρήξῃ τὸ βαρὺ, ἀκίνητον, χαμηλὸν ὡς θόλος μπουθρονιμοῦ, σύννεφον τῆς τυραννίας, ὅπερ πιεῖται μέχρις ἀποπνιγμοῦ τὰ στήθη καὶ τοῦ ὁποίου ἄνωθεν ἐκτείνεται αἴθριος, ἀπέραντος ὀλογάλανος ὁ οὐρανός,—ὅπου δύναται νὰ πτερυγίξῃ ἀδέσμευτος ἡ ψυχὴ. . . Ὡ! πόσον ποθοῦν τὴν ἐλευθερίαν οἱ δυστυχεῖς σκλάβοι! Τινὲς μασσῶσι μὲ πείναν ψιχία τινὰ αὐτῆς, ἄλλοι, οἱ πλεῖστοι, στεροῦνται ταύτης ὀλοσχερῶς, πένητες ἀποροῦντες τοῦ ἐπιουσίου ἔστου, ἐν ᾧ οἱ ἐντεῦθεν τῶν συνόρων δαπανῶσιν αὐτὴν ἀπερισκέπτως καὶ πολλᾶκις ἐνούθεον, ὡς ἄστος υἱὸς περιουσίαν ἐν μόχθοις πατρικοῖς ἀποκτηθεῖσαν. Καὶ πῶς νὰ μὴ ἀγαπῶσι δικτύρωσ τὴν ἐλευθερίαν οἱ ἐν Τουρκίᾳ Ἕλληνες ἀφ' οὗ ἡ καρδία των σάξει αἷμα κατ' ἐκάστην ἐκ τῶν κακώσεων καὶ τῶν ἐξευτελισμῶν, ἀφ' οὗ ὁ πατὴρ μετὰ τῆς ζωῆς μεταβιβάζει εἰς τὰ τέκνα του καὶ τὴν δουλείαν ἐπὶ γενεάς, ὡς οἱ δούλοι τῆς Ἀφρικῆς τὰς ἀλύσεις, ἀφ' οὗ μετὰ τὸ προπικτορικὸν τοῦτο ἀμάρτημα δὲν ἀντίειλε καὶ αὐτοῖς χαρμόσυνος ἡμέρα Ἀναστάσεως; Ἄν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους ἡμῶν, οἱ εἰς ἕκτακτον συγκληθέντες σύνοδον διὰ τὸ κρισιμώτατον τῶν καιρῶν, πρὶν καθήσωσιν ἐπὶ τῶν ἐδωλίων αὐτῶν, εἶχον περιέλθει τὴν Θράκην, τὴν Μακεδονίαν, τὴν Ἡπείρον, τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἄλλας ἐμπνεύσεις θ' ἀπέφερον, ἄλλους πόθους, πόθους χιλιάδων ψυχῶν ἐν ὀδύνῃ, θὰ διηρμήνευεν ἡ γλῶσσά των,